

Brüssel, 15.11.2022
COM(2022) 639 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

2022. aasta aruanne 2020. aasta taastuenergiaeesmärkide saavutamise kohta

1. SISSEJUHATUS

Taastuvenergia tähtsus ELi kliima- ja keskkonnaprobleemidega tegelemisel on väga suur, nagu on rõhutatud ka 18. oktoobril 2022 avaldatud energialiidu olukorda käsitlevas aruandes¹. Euroopa roheline kokkulepe² raames on Euroopa Komisjon teinud ettepaneku uue strateegia kohta, et muuta ELi majandust ja ühiskonda ning suunata see kestlikumale teele. Suurendatud eesmärgi vähendada kasvuhoonegaaside netoheidet 2030. aastaks vähemalt 55 % võrreldes 1990. aasta tasemega ja saada 2050. aastaks esimeseks kliimaneutraalseks maailmajaoks on võimalik saavutada ainult integreeritud energiasüsteemiga, mis põhineb peamiselt taastuvenergial. Seepärast tegi komisjon 2021. aasta juulis ettepaneku muuta direktiivi (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (edaspidi „taastuvenergia II direktiiv“)³ ja suurendada taastuvenergia osakaalu summaarses energia lõpptarbimises 2030. aastaks vähemalt 40 %ni,⁴ võrreldes taastuvenergia II direktiivis sätestatud vähemalt 32 % eesmärgiga.

Pärast Venemaa Föderatsiooni provotseerimata ja põhjendamatu sõjalist agressiooni Ukraina vastu avaldas EL oma kava „REPowerEU“,⁵ mille eesmärk on kiiresti vähendada ELi sõltuvust Venemaa fossiilkütustest. Kavas „REPowerEU“ pakutakse välja lisameetmed, et säästa energiat, mitmekesistada tarneid ja kiiresti asendada fossiilkütused, kiirendades Euroopa üleminekut puhtale energiale. Kava „REPowerEU“ elluviimiseks tuleb kiirendada taastuvenergia kasutuselevõttu ning kujundada tööstusprotsesse ümber gaasi, nafta ja kivisöe asendamiseks. Osana kavast „REPowerEU“ esitas komisjon uue ettepaneku taastuvenergia II direktiivi läbivaatamiseks⁶. Selles teeb komisjon ettepaneku suurendada 2030. aasta taastuvenergiaeesmärki vähemalt 45 %ni. Ettepaneku eesmärk tagada taastuvenergiaprojektide kiirem rakendamine lubade andmise haldusmenetluste täiendava lihtsustamise ja lühendamise, liikmesriikide strateegilise planeerimisega ning projektide edendamise sellistes piirkondades, mis on taastuvenergia kasutuselevõtmiseks eriti sobivad.

Taastuvenergia on seega kliimaeesmärkide, energiavarustuskindluse ja Venemaa energiainpordist sõltumatuse saavutamisel määrava tähtsusega.

Taastuvate energiaallikate toetamise raamistik aastani 2030 tugineb edusammudele, mis on tehtud vastavalt 30. juunini 2021 kehtinud direktiivile 2009/28/EÜ taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (edaspidi „taastuvenergia direktiiv“)⁷. Taastuvenergia direktiivi kohaselt pidid liikmesriigid saavutama 2020. aastaks individuaalsed riiklikud eesmärgid, mis vastasid kogu ELi hõlmavale eesmärgile saavutada taastuvenergia

¹ COM(2022) 547 final.

² COM(2019) 640 final.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82).

⁴ COM(2021) 557 final.

⁵ COM(2022) 230 final.

⁶ COM(2022) 222 final.

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/28/EÜ taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 140, 5.6.2009, lk 16).

vähemalt 20 % osakaal. Nagu on nõutud energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse (EL) 2018/1999⁸ artiklis 27, pidid liikmesriigid andma hiljemalt 30. aprilliks 2022 komisjonile aru oma riiklike 2020. aasta taastuvenergiaeesmärkide saavutamisest.

Käesolevas dokumendis tehakse kokkuvõtte teabest, mille liikmesriigid on esitanud oma aruannetes, ning täiendavatest Eurostati ja kättesaadava teaduskirjanduse andmetest⁹ ning analüüsitakse neid.

Käesolev komisjoni aruanne koosneb viiest peatükist. Pärast sissejuhatust esitatakse 2. peatükis üldine ELi tasandi hinnang taastuvenergia kasutuselevõtul tehtud edusammude kohta. 3. peatükis analüüsitakse varasemaid järeltule, võttes arvesse COVID-19 pandeemia mõju. 4. peatükis esitatakse konkreetsete liikmesriikide järeltule üksikasjalikum analüüs, sealhulgas parimate tavade näited. 5. peatükis esitatakse järeltule.

2. ELi EDUSAMMUD TAASTUVENERGIA KASUTUSELEVÕTMISEL

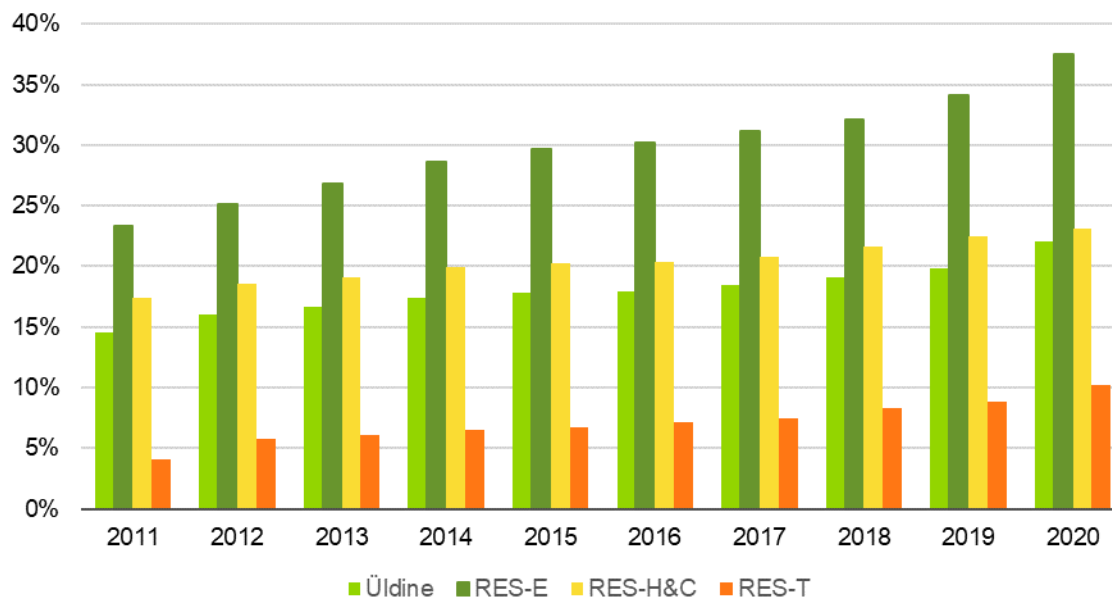
2020. aastal saavutas EL taastuvenergia 22,1 % osakaalu summaarsest energia lõpptarbimisest, ületades seega taastuvenergia direktiiviga ette nähtud 20 % osakaalu. Keskmiselt on taastuvenergia üldine osakaal alates 2011. aastast suurenenud 0,8 protsendipunkti aastas, kusjuures 2019.–2020. aastal oli kasv palju suurem (2,2 protsendipunkti). Samuti on taastuvenergia osakaal konkreetsetes sektorites – elektri-, kütte- ja jahutussektoris ning transpordisektoris – viimase kümne aasta jooksul pidevalt kasvanud.

Taastuvate energiaallikate suhteline osakaal oli suurim elektri (RES-E) sektoris – 2020. aastal 37,5 %. Selles sektoris oli kasv eriti suur 2018.–2019. aastal (2 protsendipunkti) ja 2019.–2020. aastal (3,4 protsendipunkti). Taastuvate energiaallikate osakaal suurenes kütte ja jahutuse (RES-H&C) sektoris 2020. aastaks 23,1 %ni ning on seega viimase kümne aasta jooksul kasvanud 5,7 protsendipunkti võrra. Transpordi (RES-T) sektoris saavutati 2020. aastaks osakaal 10,2 %; üldiselt oli areng vähem dünaamiline ja aeglasem.

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1).

⁹ Peamiselt tuginetakse Guidehouse Germany GmbH tehnilise abi aruandele „Assessment of Member States’ reports for the 2020“ [DOI 10.2833/12592], mis avaldati 7. oktoobril 2022. Uuringu tellis Euroopa Komisjon.

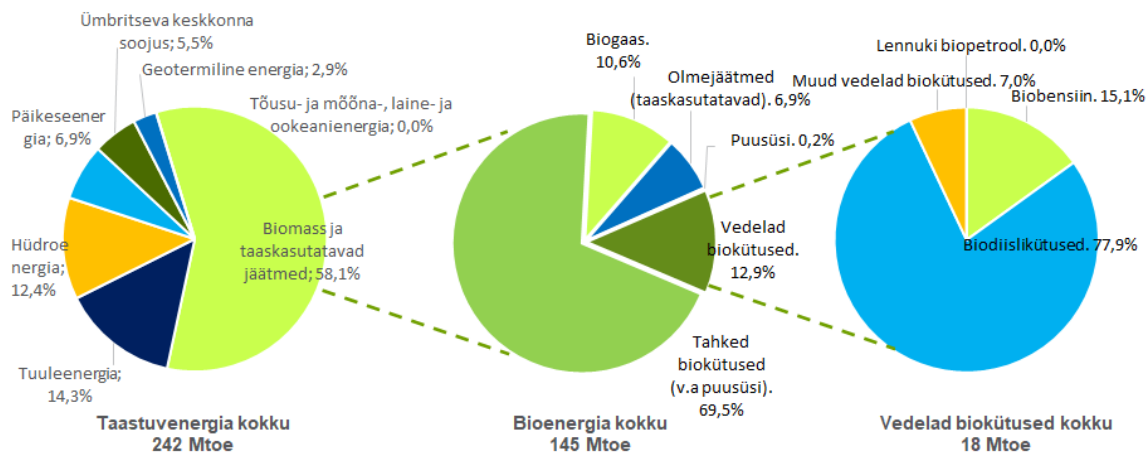
Joonis 1. Taastuvate energiaallikate osakaalud 27 ELi liikmesriigis 2011.–2020. aastal (%). Allikas: Eurostat SHARES.

Peamine taastuvenergia allikas on ELis jätkuvalt bioenergia, mille osakaal oli 2020. aastal 58,1 %. Sellele järgnevad tuuleenergia (14,3 %), hüdroenergia (12,4 %), päikeseenergia (6,9 %), ümbritseva keskkonna soojus (5,5 %) ja geotermiline energia (2,9 %).

Kõige suurema osa bioenergiast moodustavad tahked biokütused (69,5 %). Muud bioenergia liigid on vedelad biokütused (12,9 %), biogaas (10,6 %), taaskasutatavad olmejäätmed (6,9 %) ja puusüsi (0,2 %).

Joonis 2. Taastuvenergia kogutarbimine ELis liikide kaupa (2020, % ja Mtoe). Allikas: Eurostat.

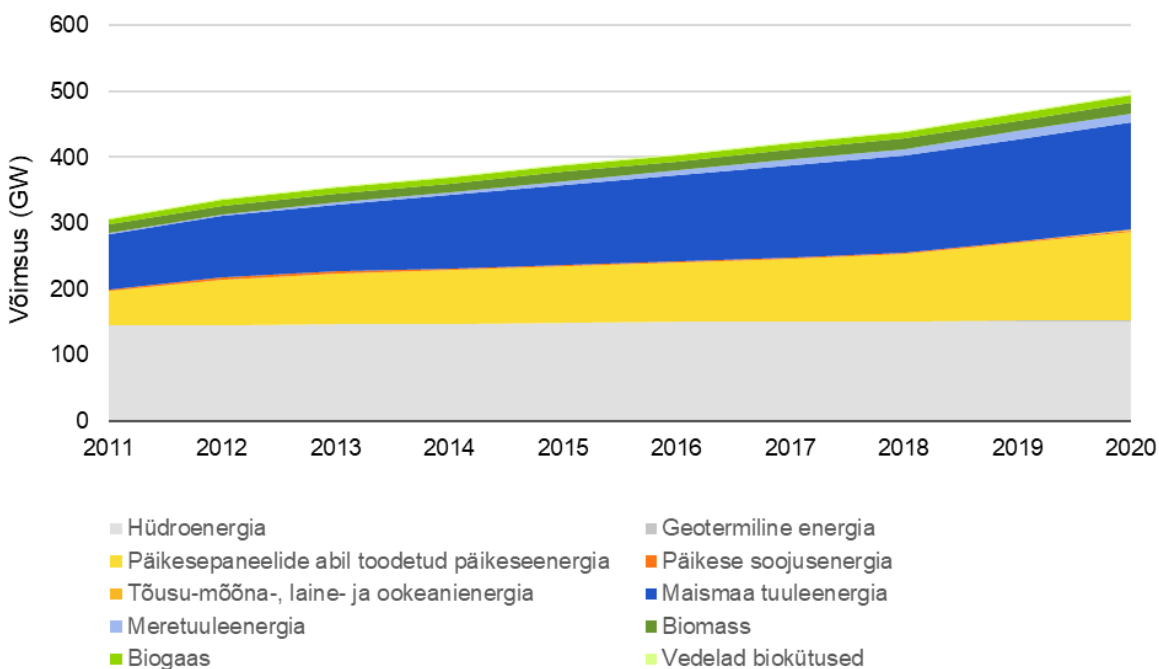

RES-E sektor

2011.–2020. aastal suurenes taastuvenergiatehnoloogiate osakaal kogu elektritootmises järjepidevalt. 2020. aastal oli RES-E tehnoloogiate hulgas esimest korda suurim osakaal maismaa tuuleenergia (tootmismahd 2020. aastal 350 TWh); järgnesid hüdroenergia (345 TWh), päikesepaneelide abil toodetud päikeseenergia (139 TWh), tahke biomass (83 TWh), biogaas (56 TWh) ja meretuuleenergia (47 TWh). Geotermaalelektril (6 TWh), päikese soojusenergia (5 TWh) ja vedelatel biokütustel (5 TWh) oli RES-E jaotuses väike osakaal.

2020. aastal täheldatud ülesseatud **RES-E võimsus** on kooskõlas eespool esitatud RES-E tootmismahitudega. 2020. aastal oli suurima ülesseatud võimsusega tehnoloogia maismaa tuuleenergia (162,5 GW), kusjuures võimsus suurenes 2019.–2020. aastal märkimisväärselt (7,4 GW võrra). Hüdroenergia võimsus oli suuruselt teine (150,8 GW), kuid selle ülesseatud koguvõimsus on jäänud suures osas muutumatuks, kasvades viimase kümne aasta jooksul vaid 6,5 GW võrra. Hüdroenergiale järgneb päikesepaneelide abil toodetud päikeseenergia, mille võimsus suurenes 117,9 GW-lt 2019. aastal 135,7 GW-le 2020. aastal (+17,7 GW). Meretuuleenergia võimsus suurenes 12 GW-lt 2019. aastal 14,5 GW-le 2020. aastal. Biomassi (15,6 GW), biogaasi (11,7 GW), vedelate biokütuste (1,2 GW) ja geotermilise energia (0,9 GW) osakaal RES-E võimsuses oli 2020. aastal suhteliselt väiksem.

Joonis 3. RES-E võimsus 27 ELi liikmesriigis 2011.–2020. aastal. Allikas: Eurostat SHARES.

RES-E kiiremat arengut võrreldes RES-T ja RES-H&Cga on soodustanud tehnoloogiakulude vähenemine aja jooksul.

Täpsemalt on **maismaa tuuleenergia sektoris** viimasel kümnendil vähenenud üldised paigaldus-, käitamis- ja hoolduskulud ning energiatootmise tasandatud kogukulud; see vähenemine on saavutatud tänu mastaabisäästule, suuremale konkurentsile ja sektori küpsemaks muutumisele. 2010.–2020. aastal vähenesid ülemaailmsed kaalutud keskmised energiatootmise tasandatud kogukulud 54 %: 0,089 USA dollarilt kWh kohta 0,041 USA dollarile kWh kohta. Lisaks on maismaatuulikute tehnoloogia viimastel aastatel märkimisväärselt arenenud. Võimsuse suurendamist on soodustanud sellised tegurid nagu rummu suurem kõrgus, tiiviku suurem läbimõõt ning suuremad ja usaldusväärsemad turbiinid.

Meretuuleenergia sektoris vähenesid ülemaailmsed kaalutud keskmised energiatootmise tasandatud kogukulud 2010.–2020. aastal 48 %: 0,162 USA dollarilt 0,084 USA dollarile kWh kohta, kusjuures 2020. aastal vähenesid need eelneva aastaga võrreldes 9 %. See vähenemine on tingitud nii tehnoloogia täiustamisest kui ka tööstusega seotud teguritest, näiteks arendajate aina suurematest kogemustest ja tootmise suuremast standardimisest.

Märkimisväärset kulude vähenemist võib täheldada ka **päikesepaneelide abil toodetud päikeseenergia sektoris**. 2010.–2020. aastal vähenesid suuremahuliste võrku tootvate fotoelektriliste päikeseelektrijaamade ülemaailmsed kaalutud keskmised energiatootmise tasandatud kogukulud 85 %: 0,381 USA dollarilt kWh kohta 0,057 USA dollarile kWh kohta. Samal ajal on tootmist pidevalt laiendatud ja optimeeritud ning mooduleid on üldiselt tõhusamaks tehtud.

RES-H&C sektor

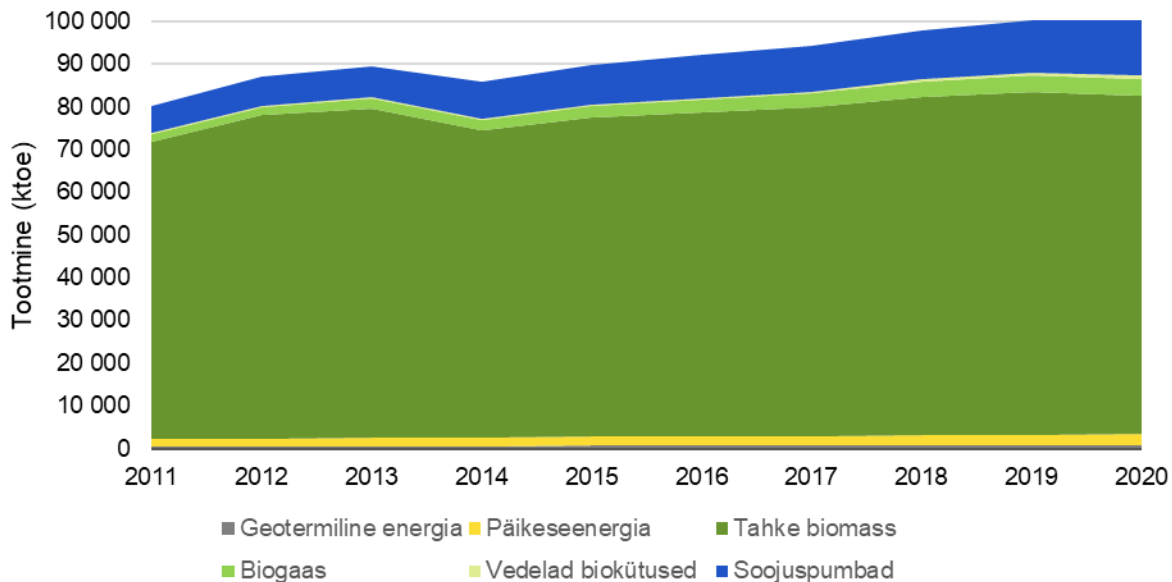
Taastuenergia tarbimine on RES-H&C sektoris viimase kümne aasta jooksul järk-järgult suurenenud¹⁰. 2020. aastal jõudis tarbimine RES-H&C sektoris ELi tasandil 100 561 ktoe-ni. Sektori suurim taastuenergiaallikas oli tahke biomass 79 151 ktoe-ga. Soojuspumpade osa energiatarbimises oli 13 316 ktoe, biogaasil 4055 ktoe, päikese soojusenergiat 2503 ktoe, vedelatel biokütustel 669 ktoe ja maasoojusel 867 ktoe.

Võrreldes 2004. aastaga (11,7 %) on taastuenergia osakaal küttes ja jahutuses Euroopa Liidus peaaegu kahekordistunud. See suurenemine on seostatav väiksema küttevajadusega, kuid eelkõige soojuspumpade abil saadava taastuenergiat põhineva soojuse osakaalu suurenemisega. Kogu Euroopa Liitu hõlmavad soojuspumpade turu andmed 2020. aasta kohta kinnitavad nende suuremat kasutuselevõttu kütte- ja jahutussektoris; seda on osaliselt hoogustanud küttevajaduse katmise elektrifitseerimist soodustavad poliitikameetmed mitmes riigis (nt Prantsusmaa, Soome, Rootsi) ning suvise jahutusvajaduse suurenemine, mis on mõjutanud reverseeritavate soojuspumpade kasutamist jahutusrežiimil. Taastuenergiat põhineva soojuse kogutarbimise suurenemist on lisaks soojuspumpadele hoogustanud ka muud sektorid – biogaas, taaskasutatavad olmejäätmed, päikeseenergia ja vedelad biokütused. 2019.–2020. aastal vähenes taastuenergiat põhineva soojuse eri sektorite hulgas tahkete biokütuste osakaal (76,3 %-lt 75 %-le) ja suurenes soojuspumpade osakaal (11,8 %-lt 12,7 %-le). Biogaasi osakaal suurenes 3,6 %-lt

¹⁰ Kuna delegeeritud õigusakt, millega kehtestatakse taastuenergiat põhineva jahutuse arvutamise meetodika, võeti vastu 14. detsembril 2021, ei sisalda taastuenergiat põhineva kütte ja jahutuse 2020. aasta osakaalud veel taastuenergiat põhineva jahutuse osa.

3,9 %-le, taaskasutatavate olmejäätmete osakaal 3,7 %-lt 3,8 %-le, päikeseenergia osakaal 2,3 %-lt 2,4 %-le, geotermilise energia osakaal jäi 0,8 % juurde ja vedelate biokütuste osakaal suurenes 1 %-lt 1,1 %-le¹¹.

Joonis 4. Soojus- ja jahutusenergia tootmine RES-H&C tehnoloogiate abil 27 ELi liikmesriigis 2011.–2020. aastal.
Allikas: Eurostat SHARES.

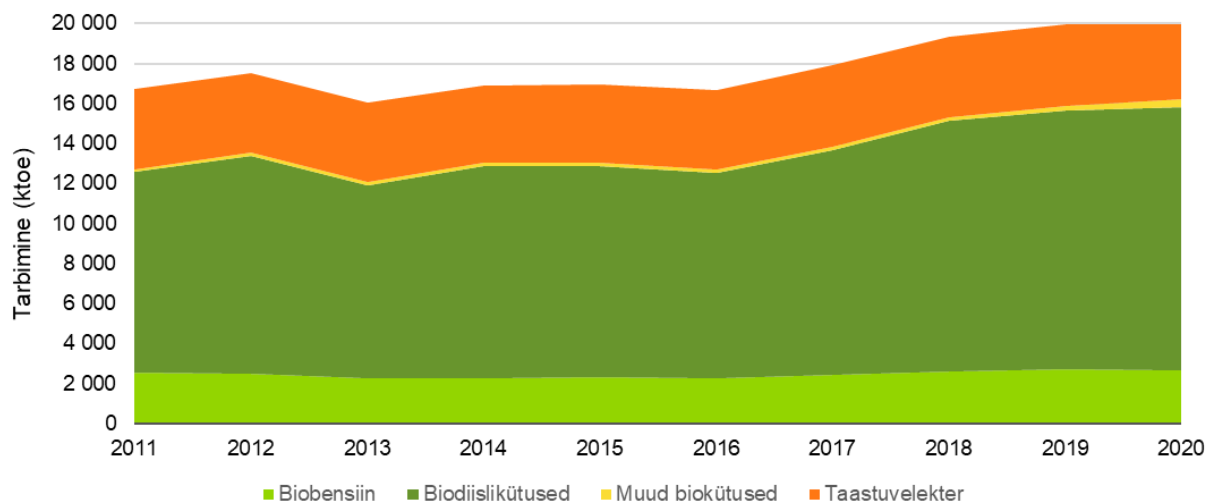

RES-T sektor

Üldiselt on taastuvenergia tarbimine RES-T sektoris viimase kümne aasta jooksul pidevalt suurenenud. Biodiisli ja bioetanooli tarbimine püsis 2014.–2016. aastal muutumatuna, kuid on sellest ajast saadik suurenenud. Biodiisli ja bioetanooli suure osakaalu tõttu RES-T sektoris on nende biokütuste areng toonud kaasa biokütuste kogutarbimise suurenemise alates 2016. aastast. Kogu perioodi jooksul enim kasutatud kütus oli biodiisel, millel oli ka 2020. aastal RES-T sektoris suurim osakaal 13 164 ktoe-ga. Taastuvelektri kasutamine transpordis on viimase kümne aasta jooksul märkimisväärselt suurenenud. Eriti suur on kasv olnud maanteetranspordisektoris: 10 ktoe-lt 2011. aastal 112 ktoe-le 2020. aastal. Võrreldes teiste transpordiliikidega, eelkõige raudteetranspordiga, on elektrienergia osakaal maanteetranspordis siiski väike. Toidu- ja söödakultuuridest toodetud biokütuste tarbimine moodustab transpordisektoris jätkuvalt suure osa taastuvenergia tarbimisest (10 808 ktoe ehk 4,5 % transpordisektori energiatarbimisest 2020. aastal), samal ajal kui täiustatud biokütuste tarbimine on väiksem, kuid on viimastel aastatel märkimisväärselt suurenenud (2020. aastal 1224 ktoe).

¹¹ <https://www.eurobserv-er.org/category/all-annual-overview-barometers/>.

Joonis 5. Energiatarbimine transpordisektoris (RES-T) 27 ELi liikmesriigis 2011.–2020. aastal. Allikas: Eurostat SHARES.

3. COVID-19 MÕJU

Taastuenergia 22,1 % osakaalu ELis tervikuna mõjutas ka **COVID-19 pandeemiast** tingitud üldine väiksem energiatarbimine. Sellel oli liikmesriikides **energianõudlusele tugev mõju**, võttes arvesse ka muid tegureid, nagu ilmastiku muutlikkus ja energiatõhususe poliitika rakendamine, mis võisid samuti aidata kaasa summaarse lõpptarbimise vähenemisele asjaomasel aastal. Kogu ELis **vähenes energia lõpptarbimine 2019. aastaga võrreldes 8 %**. Vähenemine oli liikmesriigiti erinev, kusjuures kõige rohkem vähenes tarbimine Luksemburgis (–13,7 %) ja Hispaanias (–12,3 %), samas kui Rootsis (–2,4 %) ja Rumeenias (–1,4 %) oli vähenemine üsna väike.

Pakkumise poolel oli energia tootmine taastuvatest energiaallikatest üldiselt vähem mõjutatud kui teised energiaallikad. Päikese-, tuule- ja üksnes hüdroenergiaga töötavad elektrijaamad said oma tegevust jätkata, sest nende elektritootmise võime sõltub ilmast, mitte nõudlusest. Samamoodi näis, et elektrienergia tootmine dispetsjuhitavatest taastuvatest energiaallikatest, näiteks biomassist, ei olnud peaaegu üldse mõjutatud, sest nende kasutamine sõltub suuresti taastuvate energiaallikate toetamisest (mida COVID-19 pandeemia üldiselt ei mõjutanud). Transpordis kasutatavate biokütuste või kütteks kasutatava biomassi puhul oli väiksema nõudlusega seostataval kriisil siiski märgatav mõju¹².

Need tegurid **tõid energiaallikate jaotuses kaasa taastuenergia tootmise suurema**

¹² Klessmann, C., Sach, T., Grigiene, M., et al., *Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU final update report. Task 1 & 2*, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2021.

osakaalu,¹³ mis oli vaid osaliselt tingitud **tegelikust uuest ülesseatud võimsusest**. Üldiselt **võib järeltada**, et väiksem energiatarbimine muutis eesmärkide saavutamise liikmesriikide jaoks lihtsamaks.

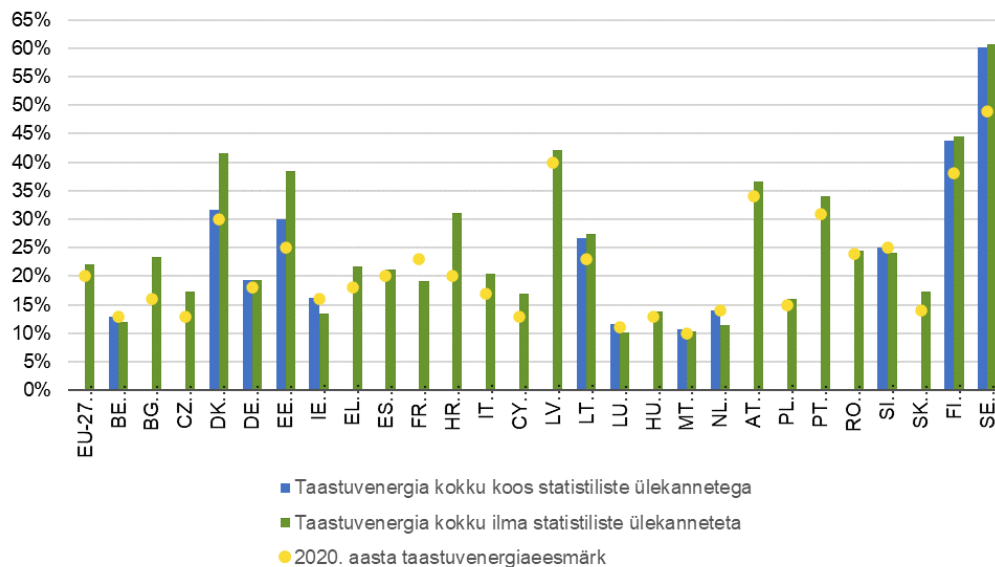
4. LIIKMESRIIKIDE EDUSAMMUDE ÜSIKASJALIK HINDAMINE

4.1. Taastuvenergia üldine osakaal liikmesriikides

Taastuvenergia osakaal oli 2020. aastal liikmesriigiti väga erinev, kajastades erinevaid lähtepositsioone ja taastuvenergia direktiivis igale liikmesriigile seatud riiklikke eesmärgi. Rootsi saavutas 2020. aastal suurima taastuvenergia osakaalu (60,1 %); talle järgnesid Soome (43,8 %) ja Läti (42,1 %). Taastuvenergia osakaal oli kõige väiksem Maltal (10,7 %) ja Luksemburgis (11,7 %). Vaatamata sellele, et nende üldine taastuvenergia osakaal oli väike, suurendasid Malta ja Luksemburg 2019.–2020. aastal oma taastuvenergia osakaalu vastavalt 2,5 protsendipunkti ja 4,7 protsendipunkti võrra (sh statistilised ülekanded).

Võttes arvesse nii riiklikku kasutuselevõttu kui ka seni teatatud statistilisi ülekandeid, saavutasid kõik liikmesriigid peale Prantsusmaa taastuvenergia direktiivis 2020. aastaks seatud siduva taastuvenergiaeesmärgiga võrdse või sellest suurema osakaalu. Mõned liikmesriigid ületasid oma eesmärgi oluliselt; Rootsi ületas oma eesmärgi 11,1 protsendipunkti, Bulgaaria 7,3 protsendipunkti ja Soome 5,8 protsendipunkti võrra.

Joonis 6. Taastuvate energiaallikate üldised osakaalud koos statistiliste ülekannetega ja ilma nendeta, võrrelduna 2020. aasta taastuvate energiaallikate osakaalu eesmärkidega. Allikas: Eurostat SHARES; taastuvenergia direktiiv.

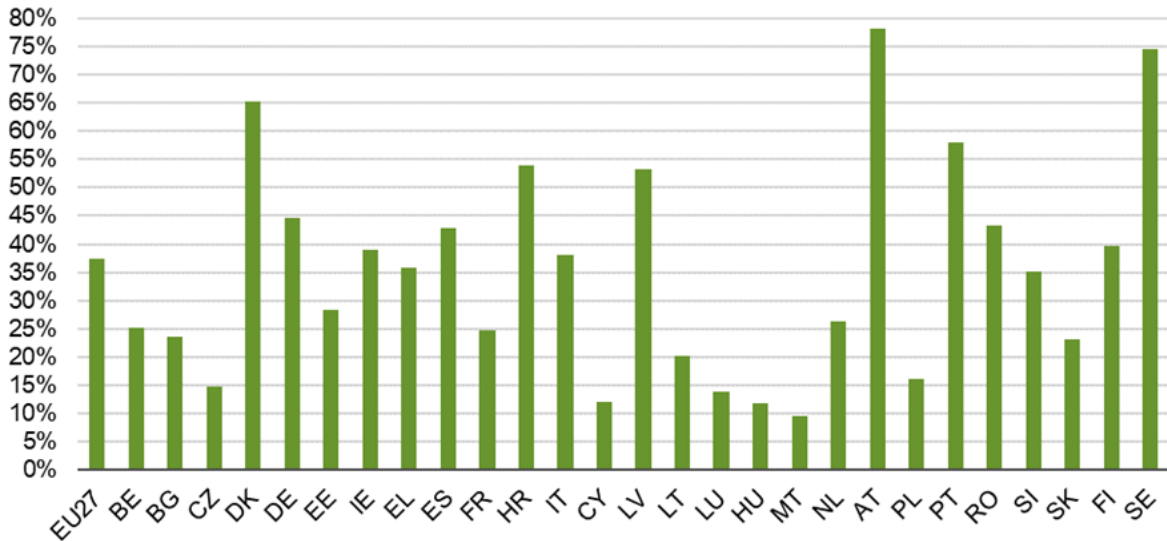

¹³ EIA aruanne „Covid-19 impact on electricity report“, 2021, [Covid-19 impact on electricity – Analysis – IEA](#).

4.2. Edusammud konkreetsetes sektorites: elektrienergia, soojus ja jahutus ning transport

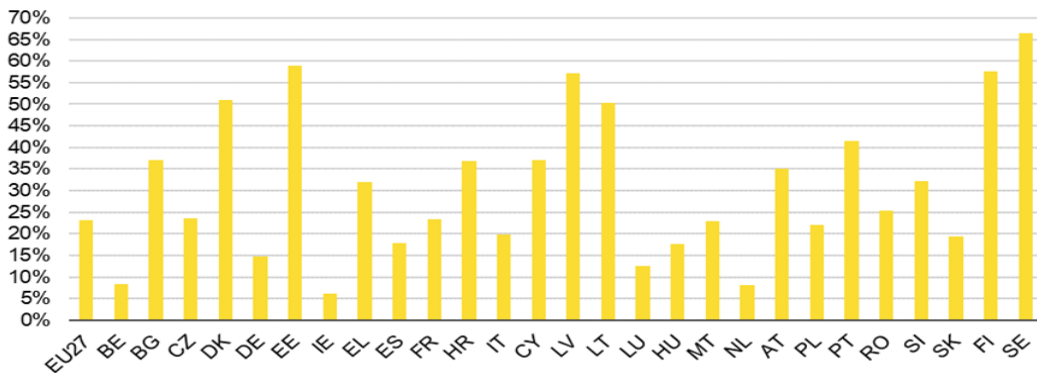
RES-E sektoris oli 2020. aastal suurim RES-E osakaal Austrias (78,8 %), järgnesid Rootsi (74,5 %) ja Taani (65,3 %). 2020. aastal oli kõigi liikmesriikide hulgas RES-E osakaal väiksem Maltal (9,5 %), Ungaris (11,9 %) ja Küprosel (12,4 %).

Joonis 7. RES-E osakaal liikmesriikide kaupa 2020. aastal. Allikas: Eurostat SHARES.

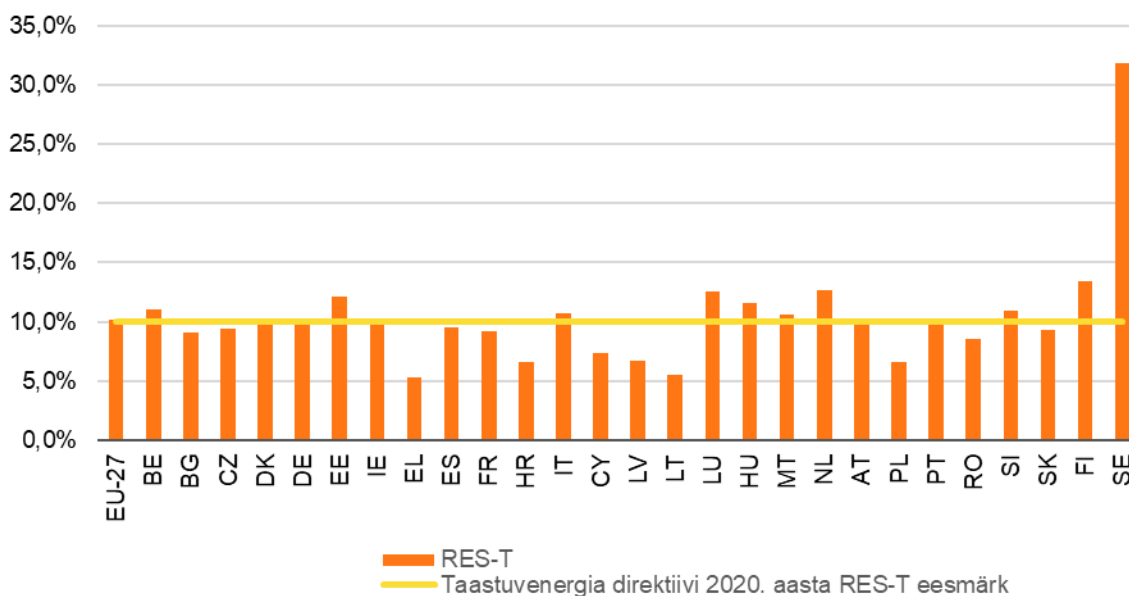
Kütte- ja jahutussektoris oli taastuvenergia osakaal 2020. aastal kõige suurem Rootsis (66,4 %), järgnesid Eesti (58,8 %), Soome (57,6 %) ja Läti (57,1 %). Kõige väiksem oli taastuvenergia osakaal kütte- ja jahutussektoris aga Iirimaal (6,3 %), Madalmaades (8,1 %) ja Belgias (8,4 %).

Joonis 8. RES-H&C osakaal liikmesriikide kaupa 2020. aastal. Allikas: Eurostat SHARES.

Transpordisektoris oli RES-T osakaal suurim Rootsis (31,9 %); järgnesid Soome (13,4 %), Madalmaad ja Luksemburg (mõlemas 12,6 %). Kõigi liikmesriikide hulgas oli RES-T osakaal 2020. aastal väikseim Kreekas (5,3 %), Leedus (5,5 %), Poolas ja Ungaris (mõlemas 6,6 %).

Joonis 9. Taastuvenergia osakaal transpordisektoris 27 ELi liikmesriigis 2011.–2020. aastal. Allikas: Eurostat SHARES.

4.3. Piiriülene koostöö ja koostöömehhanismide kasutamine

Taastuvenergia direktiivis on ette nähtud neli erinevat koostöömehhanismi: statistilised ülekanded, liikmesriikide ühisprojektid, liikmesriikide ja kolmandate riikide ühisprojektid ning ühised toetuskavad. Liikmesriigid kasutasid nendest mehhanismidest kõige aktiivsemalt statistilisi ülekandeid¹⁴. Leedu, Luksemburg, Eesti, Belgia, Soome, Tšehhi Vabariik, Sloveenia, Malta, Madalmaad ja Iirimaa osalesid statistilisi ülekandeid käsitlevates kokkulepetes, mis jõustusid 2020. aastal; mõned osalevad liikmesriigid saavutasid statistiliste ülekannete tulemusel oma 2020. aastaks seatud siduva taastuvenergiaeesmärgi. Allpool on esitatud ülevaade statistilistest ülekannetest ja nende kogustest.

¹⁴ Uuring selle koostöömehhanismi ja statistiliste ülekannete rakendamise kohta on kättesaadav aadressil https://energy.ec.europa.eu/cooperation-between-eu-countries-under-res-directive-0_en

Joonis 10. 2020. aastal toimunud statistilised ülekanded. Allikas: Eurostat SHARES.

Liikmesriik – müüja	Liikmesriik – ostja	Taastuvate energiaallikate statistika kohane kogus (GWh)
Leedu	Luksemburg	250
Eesti	Luksemburg	400
Taani	Belgia	1800
Soome	Belgia (Flandria)	250
Tšehhi Vabariik	Sloveenia	465
Soome	Belgia (Flandria)	20
Leedu	Belgia (pealinna Brüsseli piirkond)	152
Soome	Belgia (Flandria)	1650
Eesti	Malta	20
Taani	Madalmaad	13 650
Eesti	Iirimaa	2500
Taani	Iirimaa	1000

Ülejäänud koostöömehhanismid jäid suures osas kasutamata, kuid Saksamaa ja Taani ning Rootsi ja Norra vahel juba loodud ühised toetuskavad andsid jätkuvalt tulemusi¹⁵. Sellest hoolimata eeldatakse, et piiriülene koostöö ühisprojektide vormis elavneb pärast ELi tasandil loodud uute vahendite, eelkõige taastuvenergia rahastamismehhanismi¹⁶ ja Euroopa ühendamise rahastu taastuvenergia komponendi rakendamist¹⁷

4.4. Riiklike 2020. aasta taastuvenergiaeesmärkide saavutamiseks võetud meetmed¹⁸

Nagu on sätestatud energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse (EL) 2018/1999 artikli 27 punktis b, pidid liikmesriigid esitama teabe konkreetselt riiklike 2020. aasta

¹⁵ Ühiste toetuskavade tulemusel tehti 2020. aastal Taanist Saksamaale 50,84 GWh ja Rootsist Norrassa 2644 GWh väärtuses statistilisi ülekandeid.

¹⁶ https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/financing/eu-renewable-energy-financing-mechanism_en.

¹⁷ https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/financing/financing-cross-border-cooperation_en.

¹⁸ Vastavalt väljaandele „Assessment of Member States’ reports for the year 2020“, mis käsitles liikmesriikide esitatud aruandeid ning aruandeid, mis esitati osana varasemast projektist „Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU“ (Euroopa Komisjon, energeetika peadirektoraat, Horváth, G., Schöniger, F., Zubel, K. *et al.*, *Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU: Task 1-2. Final report*, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2833/325152>).

taastuenergiaeesmärkide saavutamiseks võetud meetmete kohta, sealhulgas **toetuskavade meetmete, päritolutagatiste ja haldusmenetluste lihtsustamise kohta.**

4.4.1. Toetuskavade meetmed

RES-E sektor

RES-E sektoris on liikmesriikides nende aruannete kohaselt viimastel aastatel rakendatud erinevaid toetuskavade kombinatsioone. RES-E tootmise toetamiseks kasutatud toetuskavad hõlmasid **lisatasusid**,¹⁹ mida sageli kombineeriti **enampakkumissüsteemide**, kvoodisüsteemide, maksusoodustuste, netomõõtmise, subsiidiumide ja laenudega, ning RES-E tootmise toetamiseks kasutati ka soodustariife. Kuigi pakutavad toetuskavad erinevad liikmesriigiti, on peaaegu kõigil liikmesriikidel vähemalt kaks toetuskava, mille raames antakse konkreetset toetust eri tehnoloogiatele, eri suurusega jaamadele ja osalejatele.

Üldine suundumus on **minna halduslikult kehtestatud soodustariifidelt üle lisatasude kavadele**, mis hõlbustavad taastuvate energiaallikate suuremat turule lõimimist. Lisaks antakse toetust enamasti pärast konkurentsipõhiseid enampakkumisi. 2020. aastaks olid RES-E toetamiseks enampakkumisi korraldanud 19 liikmesriiki. See suundumus jätkus ka pärast 2020. aastat: Belgia (2021) ja Rumeenia (2022) käivitasid enampakkumised tuule- ja päikeseenergiaprojektide jaoks ning neli liikmesriiki kaaluvad samuti enampakkumiste kasutuselevõttu RES-E toetamiseks²⁰.

Lisaks soodustariifidele ja lisatasudele rakendasid kõik liikmesriigid (v.a Läti) **täiendavaid rahalisi meetmeid**, sealhulgas subsiidiume, laene ja maksusoodustusi/-vabastusi, et soodustada RES-E tehnoloogiate kasutuselevõttu. Seejuures võeti mitmesuguseid rahalisi meetmeid alates investeringutoetustest kuni taastuval energiaallikatel toimivate elektrijaamade laenuprogrammideni. Enamik rahalisi meetmeid oli seotud konkreetsete tehnoloogiatega, nagu Saksamaa avamere tuuleparkide rahastamise programm, mis käivitati juba 2011. aastal, või toetuskava solaar-fotoelektriliste netomõõtmise süsteemide paigaldamiseks Küprose eluhoonetesse.

¹⁹ Lisatasude puhul müüakse taastuenergiat elektri hetketurul ja tootjatele makstakse tasu lisaks turuhinnale (allikas: [Feed-in Premiums \(FIP\) – energypedia](#)). Kui fikseeritud lisatasu puhul ei sõltu saadud lisatasu turuhinnast ja püsib seega muutumatu, siis muutuvate lisatasude kavade raames makstakse erinevaid lisatasusid sõltuvalt turuhinna muutumisest ning need arvutatakse turuhindade ja elektri võrdlushinna vahe alusel (allikas: [Feed-in Premiums \(FIP\) – energypedia](#)). Kui muutuv lisatasu määratakse enampakkumise teel, tehakse projektipakkumus kogu tasu tasemel (€/kWh) ja lisatasu määratakse tagantjärele, võttes aluseks elektri võrdlushinnad (allikas: [FIP, fixed or sliding – AURES II \(aures2project.eu\)](#)). Hinnavaheleping on muutuva lisatasu erijuhtum, mille puhul makstakse välja nii positiivsed kui ka negatiivsed kõrvalekalded kindlaksmääratud võrdlushinnast. See annab abisaajale õiguse saada toetust, mis võrdub kindlaksmääratud täitmishinna ja võrdlushinna (nt turuhind) vahega toodanguühiku kohta (COM (2022/C 80/01); allikas: What is a contract for difference? ([next-kraftwerke.com](#))).

²⁰ <https://taiyangnews.info/tenders/romania-950-mw-renewables-tender/>.

Lisaks toetasid liikmesriigid 2020. aastal **väiksemate RES-E süsteemide kasutuselevõttu kodudes ja kogukondades**. Näiteks Belgias, Taanis, Leedus, Ungaris, Madalmaades, Poolas, Kreekas, Itaalias, Küprosel ja Lätis olid tol aastal kehtestatud tootvate tarbijate netomõõtmise toetuskavad.

Mitu liikmesriiki võtsid 2020. aastal kasutusele uued **RES-E toetuskavad**: Näiteks Portugal korraldas enampakkumise seoses päikeseenergia tootmisega päikesepaneelide abil ning selle tootmise ja salvestamisega, et määrata lisatasud ja investeeringutoetused. Malta viis lõpule võistupakkumise kava seoses selliste taastuvenergiarajatiste soodustariifidega, mille võimsus on suurem kui 400 kWp ja väiksem kui 1000 kWp. Itaalia on kehtestanud energiakogukondade ja kollektiivselt tegutsevate tootvate tarbijate jaoks õigusraamistiku, mis võimaldab lõppkasutajatel/tootjatel ühineda, et jagada kohapeal toodetud elektrit.

RES-T sektor

RES-T sektoris oli 2020. aastal kõige märgatavam suundumus selliste **rahalise toetuse kavade** üha hoogsam rakendamine, millega toetatakse elektrisõidukite või pistikühendusega sõidukite kasutuselevõttu otseselt, nt maksuvabastuste, otsetoetuste või elektrisõidukite ostmise boonuste kaudu, või millega toetatakse laadimistaristu arendamist.

2020. aastal kehtestasid Kreeka, Madalmaad, Hispaania ja Ungari toetuskavad, millega edendatakse elektromobiilsust, eelkõige pakkudes toetusi elektrisõidukite ostmiseks. Hispaania rakendas toetusprogrammi „MOVES II“, mis hõlmab toetust elektrisõidukite ostmise ja laadimistaristute rajamise soodustamiseks. Madalmaades kehtestatud säästvate riigihangete toetuskavaga pakutakse toetusvõimalusi tarbijatele, kes soovivad osta täiselektrilisi autosid isiklikuks kasutamiseks. Ungari käivitas elektrisõidukite hankesüsteemi, mille raames üksikisikud ja ettevõtjad saavad taotleda elektrisõiduki ostmiseks eri tasemel toetust. Kreeka võttis vastu seaduse, millega nähakse ette maksusoodustused elektrisõidukite ostmise edendamiseks.

Lisaks suurenevale toetusele elektrisõidukitele ja kestlikule liikuvusele on ELis peamine RES-T toetuskava endiselt **taastuvkütuste suhtes kehtiv kvoodikohustus**. 2020. aastal kasutasid kõik ELi riigid RES-T osakaalu suurendamiseks peamise toetuskavana kohustuste süsteemi, peamiselt kvooti. Kuigi kvoodisüsteemide üksikasjad on erinevad, nõutakse neis kõigis, et kütusetarnijad tarniksivad teataval määral taastuvkütuseid või kasutaksid taastuvkütuseid, et vähendada transpordikütuste keskmist kasvuhoonegaaside heitemahukust. Nõutavad osakaalud suurenevad üldiselt aasta-aastalt ja sageli oli eesmärgiks seatud 10 % osakaal 2020. aastaks.

RES-H&C sektor

Üldiselt on RES-H&C sektoris rakendatud vähem toetuskavasid kui RES-E sektoris. Liikmesriikide toetus on mõeldud peamiselt investeeringute toetamiseks kas subsideerimise või laenu kaudu. 2020. aastal andsid 22 liikmesriiki subsideerimise vormis investeeringutoetust ja 12 liikmesriiki kasutasid (lisaks subsideerimisele või nende asemel) laene, et toetada RES-H&C tehnoloogiate kasutuselevõttu.

Olemasolevaid toetusvahendeid kohaldatakse üldiselt paljude tehnoloogiate suhtes, kuid suurema osaga neist toetatakse soojusenergia tootmist biomassist. Muud sageli toetatavad tehnoloogiad on aerotermilist, geotermilist või hüdrotermilist energiat kasutavad soojuspumbad ning päikese soojusenergiaal põhinevad süsteemid. Lisaks RES-H&C tehnoloogiate kasutuselevõtu edendamisele keskendutakse liikmesriikide toetuskavades ka energia säästmise ja energiatõhususe meetmetele.

Mõned liikmesriigid, sealhulgas Ungari, Madalmaad, Taani, Soome ja mõned Austria piirkonnad, olid 2020. aastaks kasutusele võtnud uued RES-H&C toetuskavad, milles keskendutakse eelkõige kodude energiatõhususe parandamisele ja soojuspumpade paigaldamisele.

4.4.2. Päritolutagatised

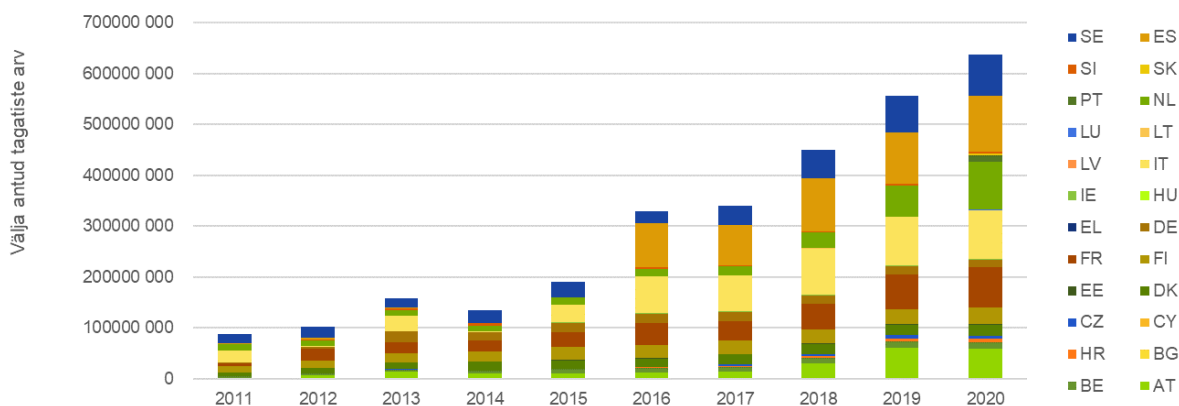
Nagu on täpsustatud uuesti sõnastatud taastuvenergia direktiivis (direktiiv (EL) 2018/2001) (taastuvenergia II direktiiv), on päritolutagatiste eesmärk näidata lõpptarbijatele taastuvatest energiaallikatest toodetud energia osakaalu või kogust kindlaksmääratud tarnija energiaallikate jaotuses ja lepingute alusel tarbijatele tarnitud energias. Liikmesriigid tagavad, et taastuvatest energiaallikatest toodetud energia päritolu on võimalik tagada sellisena, nagu see on sätestatud direktiivis, vastavalt objektiivsetele, läbipaistvatele ja mittediskrimineerivatele kriteeriumidele.

Üldiselt on välja antud päritolutagatiste arv alates 2011. aastast pidevalt suurenenud²¹. Mõned liikmesriigid teatasid päritolutagatiste arvu kiiremast kasvust, näiteks Hispaanias välja antud päritolutagatiste osakaal 27 ELi liikmesriigis välja antud päritolutagatiste hulgas suurenes 3 %-lt 2011. aastal 17 %-le 2020. aastal. Austrias suurenes see osakaal 2 %-lt 2011. aastal 9 %-le 2020. aastal ja Prantsusmaal suurenes see 2020. aastal 7 %-lt 12 %-le.

Joonis 11. Väljaantud päritolutagatiste aastane arv riikide kaupa. Allikas: AIB statistika²².

²¹ Esimesed kasutuselevõtjad 2011. aastal olid Austria, Belgia, Hispaania, Itaalia, Luksemburg, Madalmaad, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa, Sloveenia, Soome ja Taani.

²² Algne andmeallikas: AIB statistika <https://www.aib-net.org/facts/market-information/statistics>. Kogunud ja analüüsinud Guidehouse.

Lisaks on taastuenergia II direktiivi artiklis 19 sätestatud, et liikmesriigid tagavad, et kui tootja saab toetuskavast rahalist toetust, võetakse asjaomasest toetuskavas kohaselt arvesse sama tootmise päritolutagatise turuväärtust. Seetõttu on liikmesriikidel erinevad viisid toetatud elektrienergia arvestamiseks ja üldiselt erineval viisil kehtestatud päritolutagatiste süsteemid.

Tehnilise abi aruande²³ kohaselt annavad mõned liikmesriigid päritolutagatise välja ka toetatud taastuenergia kohta. Nii on see Kreeka, Soome, Madalmaade, Tšehhi, Eesti, Küprose, Leedu, Poola ja Rumeenia puhul. Näiteks Küprosel „ei sõltu päritolutagatiste väljaandmine taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia tootjatele saadud toetusest, nt investeringutoetusest või lisatasust. Päritolutagatistest saadav tulu kujutab endast seega tootjate lisakasut. Tootjad peavad päritolutagatistega kauplemiseks saama heakskiidu taastuvate energiaallikate fondilt“.

Teine lähenemisviis on jätta päritolutagatise toetatud elektrienergia kohta välja andmata või anda päritolutagatise välja, aga need kohe tühistada. Nii tehakse Belgias, Saksamaal, Hispaanias, Iirimaa, Maltal, Austrias ja Sloveenias. Näiteks Austrias antakse päritolutagatise välja toetatud ja toetamata taastuenergia kohta, kuid rahvusvaheliselt saab kaubelda ainult toetamata taastuenergiaajaamade päritolutagatistega, samal ajal kui toetatud päritolutagatise tuleb Austrias kasutada avalikustamise eesmärgil²⁴.

Kolmanda võimalusena võivad liikmesriigid otsustada toetatud taastuenergia kohta päritolutagatise välja anda, kuid need päritolutagatise müüakse keskselt enampakkumisel, et toetuskulud hüvitada. Sellesse kategooriasse kuuluvad Itaalia, Luksemburg, Prantsusmaa, Portugal, Horvaatia, Slovakkia ja Ungari. Näiteks Itaalias on toetatud taastuenergia päritolutagatise enampakkumistel müüdud alates 2013. aastast. Enampakkumistest saadud tulu kasutatakse toetatud taastuenergia kulude hüvitamiseks.

²³ Guidehouse Germany GmbH tehnilise abi aruanne „Assessment of Member States’ reports for the 2020“ [DOI 10.2833/12592], avaldatud 7. oktoobril 2022. Uuringu tellis Euroopa Komisjon.

²⁴ <https://www.aib-net.org/facts/national-datasheets-gos-and-disclosure>.

4.4.3. Haldusmenetluste lihtsustamine

Taastuenergia II direktiiviga kehtestati liikmesriikidele nõuded haldusmenetluste tõhustamiseks ja lihtsustamiseks. Kuigi taastuenergia II direktiiv tuli üle võtta alles 30. juuniks 2021, olid mõned liikmesriigid kehtestanud mitu sellist lihtsustamismeedet juba 2020. aastal või varem.

Nende aruannete kohaselt on kümme liikmesriiki loonud teatava **ühe akna süsteemi või riikliku kontaktpunkti**. Näiteks Soomes oli Lõuna-Pohjanmaa majandusarengu-, transpordi- ja keskkonnaküsimustega tegelev keskus (ELY keskus) määratud 2020. aastal kogu territooriumi loamenetluste kontaktpunktiks. Kontaktpunktid annavad taotluse korral taotlejale juhiseid kogu loa taotlemise ja andmise haldusmenetluse jooksul ning aitavad seda menetlust läbida. Taotlejal ei ole kogu menetluse kestel vaja võtta ühendust rohkem kui ühe kontaktpunktiga. Loamenetlus hõlmab asjakohaseid halduslube taastuvatest energiaallikatest energia tootmise jaamade ja nende võrguga ühendamiseks vajaliku vara ehitamiseks, ajakohastamiseks ja käitamiseks²⁵.

Mõnel juhul tähendab see, kui ametiasutus ei vasta tähtaja jooksul, et **luba kiidetakse automaatselt heaks**. Näiteks Madalmaad on kehtestanud nn füüsiliste aspektide lubade suhtes eeskirjad, milles on sätestatud, et „tavamenetluse kohase otsustusprotsessi tähtaeg on kaheksa nädalat, mida võib pikendada ühe korra kuni kuue nädala võrra. Tähtaja ületamisega kaasneb automaatselt loa väljastamine (põhimõtte „lex silencio positivo“ kohaselt)“²⁶.

Mõnes liikmesriigis on kehtestatud konkreetsed taastuenergia **ruumilise planeerimise meetmed**, näiteks kaardid, millel on näidatud piirkonnad, kus taastuvaid energiaallikaid saaks arendada. Selline ruumiline planeerimine võib aidata vähendada kohalike kogukondade ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vastuseisu ning lahendada maapuuduse probleemi. Näiteks Hispaania koostas kaks tuule- ja päikeseenergia kaarti, millel on maa jaotatud kummagi analüüsitud projektitüübi puhul viide keskkonnatundlikkuse klassi (maksimaalne, väga suur, suur, mõõdukas ja väike). Kaardid on siiski üksnes informatiivsed ja ei asenda vajalikke haldusmeetmeid, näiteks keskkonnamõju hindamise vajadust²⁷.

Veebipõhise taotlemise menetluste ja dokumentide digiteerimisega seotud olukorrad on ELis erinevad. Kuigi mõned liikmesriigid juba pakuvad usaldusväärseid ja ulatuslikke veebipõhiseid menetlusi, on enamik liikmesriike alles hakanud protsessi lihtsustamiseks rohkem digivahendeid kasutusele võtma.

Enamik liikmesriike on rakendanud teatavat **lihtsustust väikesemahuliste projektide puhul** (nagu katusele paigaldatavad päikesepaneelid), et hõlbustada omatarbeks toodetud energia tarbimist ja energiakogukondade tegevust. Lisaks võtsid 15 liikmesriiki kasutusele lihtsustatud teatamismenetluse väikesemahuliste kütiste võrguga liitumiseks.

²⁵ <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190126>.

²⁶ <https://www.eclareon.com/de/projects/res-simplify>.

²⁷ <https://www.eclareon.com/en/projects/res-simplify>.

4.5. Parimate tavade näited

Edukate liikmesriikide tegevuse põhjal võib järgmiseks aastakümneks teha mitu järelt:

- stabiilne **poliitiline** kontekst koos toetuskavade, enampakkumiste ajakavade ja olemasoleva eelarve prognoositavusega tagab sidusrühmadele investeringute prognoositavuse;
- **CO₂ ja saaste hinnastamine** lisaks ELi heitkogustega kauplemise süsteemile on samuti oluline, et võimaldada taastuvatel energiaallikatel võrdsetel alustel konkureerida. Rootsi kui riik, kus taastuvate energiaallikate osakaal transpordisektoris on ülekaalukalt suurim (peaaegu 32 %), kehtestas CO₂-maksu juba 1991. aastal. Leedu võtab aga üldist saastemaksu, tehes erandi biogaasi ning tahke ja vedela biomassi kasutamisele kütmiseks. See on koos muude toetusmeetmetega, nt biogaasi puhul, toonud kaasa taastuvate energiaallikate suure osakaalu kütte- ja jahutussektoris (2020. aastal 50,4 %);
- **kiired loamenetlused**, sealhulgas need, mis on sätestatud taastuenergia II direktiivis ja REPowerEU ettepanekus taastuenergia direktiivi muutmiseks, on olulised, et kiirendada taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu tasemeni, mis on vajalik 2030. aasta läbivaadatud eesmärgi saavutamiseks ja seega vähendada sõltuvust Venemaa fossiilkütustest. Projektide elluvijatele mõeldud **ühtsetel kontaktpunktidel** on oluline osa haldusmenetluste hõlbustamisel ja kiirendamisel²⁸. Näiteks Madalmaades saab põhilube koondada, järgides ühtse kontaktpunkti lähenemisviisi nimetusega „füüsiliste aspektide kõik-ühes-luba“²⁹. Ühtsele kontaktpunktile pääseb ligi veebiplatvormi kaudu ja vastutavaid asutusi on ainult üks. Teisest küljest, nagu Euroopa Komisjon soovitas kavas „REPowerEU“, peaksid liikmesriigid määrama kindlaks **taastuvate energiaallikate nn eelisarenduspiirkonnad** ning nägema ette lühemad ja lihtsamad loamenetlused³⁰. Mõned liikmesriigid on kehtestanud sarnased meetmed, näiteks kaardid, millel on näidatud piirkonnad, kus taastuvaid energiaallikaid saaks arendada, kuid neil on olnud piiratud mõju, sest need ei ole seotud spetsiaalse õigusraamistikuga, mis kiirendaks lubade andmist. Näiteks Hispaania valitsus avaldas kaks tuule- ja päikeseenergia kaarti, millel on territoorium jaotatud kummagi analüüsitud projektitüübi puhul viide keskkonnatundlikkuse klassi (maksimaalne, väga suur, suur, mõõdukas ja väike). Rohkem näiteid heade tavade kohta selles valdkonnas on esitatud komisjoni suunistes taastuenergiaprojektidele loa andmise menetluste kiirendamise kohta.
- energiasüsteemi eduka ja püsiva ümberkujundamise tagamiseks on äärmiselt oluline **suurendada üldsuse heakskiitu** energiapoliitikale ja -projektidele. See hõlmab kodanike varajast kaasamist ja võib-olla ka rahalisi stiimuleid, nagu need, mis on loodud näiteks Taanis³¹. Veel näiteid on esitatud eelmainitud suunistes;

²⁸ Taastuenergia II direktiivi kohaselt on sellest saanud kõigi liikmesriikide kohustus.

²⁹ <https://www.eclareon.com/en/projects/res-simplify>.

³⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_22_3131.

³¹ Kava hõlmab hüvituskava, mis on mõeldud kodanikele, kelle kinnisvara väärtus on tuulepargi rajamise tõttu vähenenud, kogukondade toetamise kava kohalike looduse taastamise projektide edendamiseks või taastuvate

- jäätmepõhiste biokütuste³² kasutamine koos muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud vedelate ja gaasiliste transpordikütustega võib kestlikul viisil kaasa aidata **transpordi CO₂ heite vähendamisele**, eelkõige raskesti elektrifitseeritavate transpordiliikide puhul. Taastuvenergia II direktiivis on 2030. aastaks seatud täiustatud biokütuste osakaalu eesmärgiks 3,5 %. Alates 2016. aastast on ELi tarbimine enam kui kahekordistunud, jõudes 2020. aastal 1224 ktoe-ni. Selles üleminekus olid juhtivad liikmesriigid Rootsi, kelle IX lisa A osa kohane osakaal oli 3,6 %, ning Eesti, Soome, Itaalia ja Madalmaad, kelle kõigi puhul ületasid osakaalud 2020. aastal 1 %;
- kuigi taastuvate energiaallikate kasutuselevõtu märkimisväärne suurendamine võtab tavaliselt aega, **võivad sihtotstarbelised poliitikameetmed anda kiireid tulemusi**. Näiteks Iirimaa oli 2020. aastal ainult üks kogukonna omanduses olev tuulepark. Alates sellest ajast on Iirimaa võtnud energiakogukondadele suunatud meetmeid, tuginedes taastuvelektri toetuskavale ja kogukondade tugiraamistikule, mille tulemusel ta on edukalt rakendanud 17 uut energiakogukondade projekti, mida toetatakse algusest lõpuni (rahaline toetus ja suutlikkuse suurendamise teenused), sealhulgas edasiarendamisel ja elluviimisel. Meetmed hõlmavad kogukondadele mõeldud enampakkumist tegevustoetuse jaoks, energiakogukondade fondi loomist ja sihtotstarbelist iga-aastast võrku ühendamise protsessi.

5. JÄRELDUSED

Kuna ELi tasandil ja kõigis liikmesriikides peale ühe saavutati 2020. aasta eesmärgid, osutus taastuvenergia direktiivi raamistik taastuvatest energiaallikatest toodetud energia tarbimise kavandatud suurendamisel edukaks. Siiski on selge, et kava „REPowerEU“ kohase komisjoni kavandatud uue 45 % eesmärgi saavutamiseks tuleb taastuvenergia kasutuselevõttu järsult suurendada – peaaegu kolmekordistades viimase kümne aasta 0,8 protsendipunkti suuruse keskmise aastase suurenemise.

Energiasüsteemi edukaks ümberkujundamiseks on väga oluline 2018. aasta taastuvenergia II direktiivi kiire ja täielik ülevõtmine, kuna selle direktiiviga on pandud alus taastuvate energiaallikate ulatuslikumale kasutuselevõtule. Komisjon kontrollib praegu direktiivi ülevõtmist ja on algatanud kõigi liikmesriikide suhtes rikkumismenetlused, mis on jõudnud eri etappidesse. Taastuvenergia II direktiivi läbivaadatud versiooni vastuvõtmine ja rakendamine ning sellega kaasnevad valdkondlikud meetmed on 2030. aastaks seatud eesmärkide saavutamisel keskse tähtsusega. Komisjoni 18. mai 2022. aasta ettepaneku eesmärk on kõrvaldada märkimisväärsed takistused taastuvate energiaallikate edukal kasutuselevõtul, lihtsustades ja lühendades loamenetlusi. Seepärast kutsub komisjon Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles võtma ettepanek

energiaallikate kasutuselevõtuks üldkasutatavates hoonetes ning ühisomandi võimalust, et kohalikud kodanikud saaksid osta tuuleenergiaprojektide osakuid, vt http://aures2project.eu/wp-content/uploads/2019/12/AURES_II_case_study_Denmark.pdf.

³² Taastuvenergia direktiivi IX lisas loetletud lähteainetest toodetud kütused.

2022. aasta lõpuks vastu, et see jõustuks võimalikult kiiresti. Lisaks peaksid liikmesriigid lisama oma 2023. aastal esitatavatesse ajakohastatud riiklike energia- ja kliimakavade projektidesse riiklikud eesmärgid kooskõlas komisjoni kavandatud kogu ELi hõlmava 45 % eesmärgiga.

Veel on liiga vara prognoosida 2030. aastaks seatud eesmärgi saavutamist ELi kui terviku või konkreetsete liikmesriikide tasandil. Esialgset hinnangud näitavad, et 2021. aastal suurenes taastuvenergia osakaal kogu ELis vaid veidi (22,2 %-lt 22,4 %-le), mis tähendab, et taastuvenergia tarbimise kasv oli ligikaudu sama suur kui energia lõpptarbimise kasv seoses majanduse taastumisega pärast COVID-19 leviku takistamiseks võetud meetmete leevendamist või kaotamist³³.

Üldiselt võib viimasel ajal mitmes sektoris täheldada mõningaid positiivseid suundumusi, mis näitab, et taastuvenergia kasutuselevõtt edeneb. Elektrisektoris osutavad varajased märgid sellele, et 2022. aasta kujuneb päikesepaneelide abil toodetud päikeseenergia Euroopa turu jaoks enneolematult edukaks – kasutuselevõtmise aastane kasv suurimatel ELi liikmesriikide turgudel on 17–26 %³⁴. Transpordisektoris näitab viimane kvartaliaruanne, et akutoitega elektrisõidukite osakaal kasvab eelneva aastaga võrreldes 53 %³⁵. Hoonesektoris näitavad viimased turuaruanded 2021. aastal õhk-õhksoojuspumpade müügi hüppelist kasvu (34 %) Euroopa tasandil³⁶. Soomes müüdi 2022. aasta esimese kuue kuu jooksul 75 000 soojuspumpa, mida on 80 % rohkem kui eelmise aasta samal perioodil³⁷. Tööstussektoris oli 2021. aasta ettevõtete taastuvelektri ostulepingute puhul rekordiline aasta, mil sõlmiti ligikaudu 6,7 GW väärtuses uusi lepinguid³⁸.

Mitu liikmesriiki on juba andnud 2030. aastaks kaugeleulatuvaid lubadusi, nagu taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia 80 % osakaal Saksamaal ning isegi 100 % osakaal Austrias ja Eestis. Portugal tõi oma taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia 80 % osakaalu eesmärgi neli aastat varasemaks, juba 2026. aastasse. Samuti Madalmaad peaaegu kahekordistasid oma 2030. aasta meretuuleenergia eesmärgi 11,5 GW-lt 21 GW-le.

³³ Hinnangud, mida komisjon ei ole kinnitanud, on esitatud EEA aruandes nr 10/2022 (<https://www.eea.europa.eu/publications/trends-and-projections-in-europe-2022>) ja EurObserv'ERi pressiteates „Hinnangulised taastuvate energiaallikate osakaalud 2021. aastal“ (<https://www.eurobserv-er.org/download-press-releases/>).

³⁴ „Global Market Outlook for Solar Power 2022–2026“, Solar Power Europe.

³⁵ [quarterly report on european electricity markets q1 2022.pdf](https://www.eurobserv-er.org/quarterly-report-on-european-electricity-markets-q1-2022.pdf) (europa.eu).

³⁶ [2021 heat pump market data launch.pdf](https://ehpa.org/2021-heat-pump-market-data-launch.pdf) (ehpa.org).

³⁷ <https://www.sulpu.fi/record-high-sales-growth-of-80-recorded-for-heat-pumps-in-the-first-six-months-of-the-year-in-finland/>.

³⁸ SWD(2022) 149 final.